

Intentieovereenkomst Tegearre

De besturen van cbs Rehoboth en obs De Bongerd in Achlum, resp. Ver. PCBO Noordwest-Friesland en Stichting Radius, zijn op verzoek van ouders van beide scholen een verkenning gestart naar de mogelijke samenwerkingsvormen voor één basisschool in het dorp. Deze verkenning heeft tot overeenstemming geleid om dat doel te verwezenlijken. Deze overeenkomst gaat verder dan alleen maar het verwoorden van intenties en bevat reeds voorstellen waarover op bestuurlijk niveau overeenstemming bestaat.

Gemeente Franekeradeel	
21 MEI 2013	
nr:	af: 5400
.....	

Overwegingen voor beide besturen om positief te besluiten tot het uitvoeren van een verkenning:

- Het gaat om een verzoek van ouders die hebben laten weten het initiatief te willen houden om een onderwijsvoorziening voor het dorp en haar omgeving te behouden en in te richten en door krimp en mogelijke ontwikkelingen niet voor voldongen feiten willen worden gesteld.
- Demografische ontwikkelingen en het afkalven van het voorzieningenniveau in de regio gekoppeld aan de kansen voor Achlum, bieden ruimte voor duurzame investeringen in een school als het gaat om onderwijskwaliteit, zorg, personeel en huisvesting.
- Een zekere schaalgrootte is vereist om een volwaardige school te kunnen inrichten met voldoende gekwalificeerd personeel om het door ministerie en inspectie vereiste onderwijsniveau te waarborgen.
- Weliswaar zijn de onderwijsbesturen primair belast met en verantwoordelijk voor de instandhouding van scholen, maar realiseren zij zich dat een onderwijsvoorziening een belangrijke bijdrage is voor het woon- en leefklimaat van dorpen; mogelijk biedt de samenwerkingsschool kansen voor koppeling van andere functies en voorzieningen aan de school.

Op grond van die overwegingen is ervoor gekozen een samenwerkingsschool op te richten onder het bevoegd gezag van de Vereniging voor PCBO Noordwest-Friesland. Belangrijkste overweging voor die keuze is het getalscriterium; i.c. vormt cbs Rehoboth de grootste school en wordt zij op korte termijn niet in haar voortbestaan bedreigd.

Stichting Radius gaat hiermee akkoord op voorwaarde dat het concept van ontwikkelingsgericht onderwijs en individuele aandacht voor het kind centraal staan, er een nieuw team van docenten en directeur wordt samengesteld die de samenwerkingsgedachte onderschrijft en actief vorm geeft en de school een toelatingsbeleid hanteert waarbij openbare toegankelijkheid is gewaarborgd. Het PCBO heeft te kennen gegeven de samenwerkingsschool op basis van een "fusiegedachte" te willen inrichten, waarbij beide partijen volwaardig en gelijkwaardig aan elkaar zullen zijn als het gaat om de vormgeving van het onderwijs. Zij is zich er zeer van bewust dat er een pluriforme school ontstaat met een bijzondere opdracht.

Beide schoolbesturen zullen op grond van bovenstaande opdracht geven aan de stuurgroep en in een latere fase in te stellen werkgroep van personeel en ouders om een open en toegankelijke school te vormen voor alle vormen van levensbeschouwing, waarin personeel werkzaam is die de samenwerkingsidentiteit uitdraagt, die herkenbaar uitvoert en vertaalt in onderwijsprogramma's en omgangsvorm met leerlingen en ouders.

Er zal een commissie worden ingesteld die (in ieder geval) de eerste twee jaren na ingang van de fusie de vormgeving van het onderwijs en de identiteit van de school beoordeelt en daarover, gevraagd en ongevraagd, adviseert aan het bevoegd gezag. Dit gezag zal daarover rapporteren aan het bestuur van Radius.

Voorwaarden waaraan beide schoolbesturen zich gehouden weten en de opdracht waarvoor zij zich gesteld zien:

De ledenvergadering van het PCBO zal zich in meerderheid moeten uitspreken voor het oprichten van een samenwerkingsschool, die invulling geeft aan een pluriforme school;

De gemeenteraad van Franekeradeel zal akkoord moeten gaan met het opheffen van openbaar onderwijs in Achlum, maar in het besef dat open toegankelijk onderwijs overeind blijft in Achlum; De ouders van beide scholen in Achlum zullen het besluit in meerderheid moeten steunen en bereid zijn om gezamenlijk het onderwijs op nieuwe grondslag vorm te geven; De medezeggenschapsraad van Radius zal moeten instemmen met de opheffing van de openbare school in Achlum en de personele en materiële gevolgen; De medezeggenschapsraad van PCBO zal moeten instemmen met het op- en inrichten van een samenwerkingsschool in Achlum en de personele en materiële gevolgen; De fusietoets en fusie-effectrapportage, zoals verplicht door het ministerie van onderwijs, zullen moeten worden opgemaakt en voor advies worden voorgelegd aan medezeggenschapsraden en gemeente; Mocht het recent uitgebrachte advies van de Onderwijsraad over kleine scholen tot wijziging van beleid en wetgeving leiden, dan zal de besluitvorming over de situatie in Achlum moeten worden heroverwogen.

Na besluitvorming in beide besturen over deze intentie-overeenkomst zal de stuurgroep aan beide besturen een beslisdocument voorleggen. In dat document zullen de volgende onderdelen worden beschreven, met name op de gevolgen van de samenwerking: personeel, financiën, huisvesting en rechtsvorm.

Intentieovereenkomst en bijlagen zullen worden voorgelegd aan de (G)MR'en ter advisering dan wel instemming, afhankelijk van de rechten van betrokken raden.

Daarna zal het beslisdocument worden afgerond en voorgelegd aan de besturen en (G)MR'en. Naast deze formele trajecten wordt er gestreefd naar het optimaal informeren van direct betrokkenen als ouders en deelnemers van organen die op een later moment over opheffing en inrichting van een samenwerkingsschool moeten besluiten, t.w. leden van de vereniging voor PCBO en de gemeenteraad. Daartoe worden informatiebijeenkomsten georganiseerd en gaan mailings uit. Op basis van formele en informele reacties zal de stuurgroep haar stukken voorbereiden voor finale besluitvorming door besturen. Een voorstel voor het instellen van een samenwerkingsschool zal worden doorgeleid naar de ledenvergadering van het PCBO en de gemeenteraad.

Aangaande de bestuursvorm is reeds gekozen voor een informele samenwerkingsschool. Motivatie voor deze keuze ligt met name in het feit dat de nieuwe school onderdeel uitmaakt van een grotere groep van scholen, daarmee optimaal gebruik kan maken van de schaalvoordelen en financieel minder kwetsbaar zal zijn. In het op te stellen beslisdocument zal een nadere motivering volgen van de keuze voor deze rechtsvorm.

Het werken aan de samenwerkingsidentiteit zal na de formele besluitvorming door beide besturen, de ledenvergadering van het PCBO en de gemeenteraad in gang worden gezet, waarbij ouders, personeel en leden van ouder- en medezeggenschapsraden van beide scholen zullen worden betrokken. Door het instellen van een werkgroep wordt recht gedaan aan de betrokkenheid waarvoor ouders hebben gepleit; de taak van deze werkgroep zal zeker ook het organiseren en inrichten van het onderwijs binnen de school zijn. De werkgroep zal onder leiding staan van 'een trekker', mogelijk beoogd directeur, die adviseert aan de stuurgroep, samengesteld uit beide besturen.

De stuurgroep zal die adviezen ter besluitvorming voorleggen aan beide schoolbesturen. Alleen met adequate motivatie en na overleg van stuurgroep met werkgroep kan worden afgeweken van de uitgebrachte adviezen van de werkgroep.

Met het tekenen van de intentieovereenkomst is de fase van de verkenning afgerond en start de besluitvormingsfase. Die zal een doorloophase van een aantal maanden, verwachting is tot september/oktober, kennen. Gaandeweg die fase en daarna zal eerder genoemde werkgroep van ouders en personeel worden ingesteld om de implementatie van besluiten en intenties vorm te

geven om de school op 1 augustus 2014 van start te laten gaan zal. Die vormgevingsfase moet uiterlijk 1 april 2014 zijn afgerond. Ouders kunnen vanaf dat moment worden geïnformeerd over het onderwijsconcept, de organisatie en identiteit van de samenwerkingsschool in Achlum.

De bijlagen bij deze overeenkomst zijn de volgende:

1. Visiedocument *Tegearre* in Achlum e.o. (inclusief bijlagen).
2. Toelichting op rechtsvormen.
3. Procesbeschrijving: september 2012 – augustus 2014
4. Inhoudsopgave Beslisdocument

Franeke, 16 mei 2013

.....
Jimmo Smit,
Voorzitter Stichting Radius

voor deze

.....
Betting Kroeze,
Voorzitter PCBO NW-Friesland

Bijlage 1

Visiedocument Basisonderwijs Achlum

In het voorjaar van 2012 hebben de onderwijsbesturen van obs De Bongerd en cbs Rehoboth in Achlum, Radius en PCBO Noordwest-Friesland, besloten een verkenning uit te voeren naar samenwerkingsmogelijkheden van beide scholen. Deze samenwerking wordt ook genoemd in de dorpsvisie. Reden en doel ervan is om voor de toekomst voldoende en kwalitatief hoogwaardig basisonderwijs te kunnen blijven garanderen. Uit beide oudergroepen van de scholen werden verzoeken tot een dergelijk onderzoek ontvangen en bevestigd in de ouderbijeenkomst op 14 november 2012.

Door demografische ontwikkelingen (krimp) komt het voorzieningenniveau in dorpen in Friesland onder druk te staan. Cijfers uit landelijke en provinciale rapporten laten een negatieve bevolkingsontwikkeling zien in de regio Noordwest-Fryslân. Hoewel de totale bevolking geen grote daling laat zien op de middellange termijn (tot 2020), daalt de leerlingpopulatie van 4 tot 12 jaar sneller; de cijfers variëren, maar bewegen zich tussen de vier tot zelfs tien procent. In absolute getallen daalt het aantal leerlingen in de gemeentelijke prognose voor De Bongerd en Rehoboth tot respectievelijk 24 en 50 van 2012 tot 2020. Beide scholen blijven dan nog boven de wettelijke opheffingsnorm, maar dalen wel ruim onder de gemiddelde gemeentelijke schoolgrootte.

Naast leerlingenaantallen en prognoses is er nog een discussie gaande over schoolgrootte en kwaliteit van het geboden onderwijs. Hoewel het lastig blijft om daar een directe oorzaak-gevolgrelatie onder te leggen, kan wel vastgesteld worden dat krimp leidt tot minder middelen voor onderwijs en huisvesting; terugloop van leerlingen betekent afvloeiing van personeel en sluiting van lokalen. Op de lange termijn (tot 2030) zelfs tot mogelijke sluiting van één van de scholen. Steeds zullen besturen zich moeten beraden op de investeringen voor de lange termijn. Deze neerwaartse spiraal en mogelijke aarzeling tot meerjarige investeringen kan leiden tot een negatieve stemming over en spanningen in het onderwijs.

Tijdens de ouderavond in november werd door beide oudergroepen van De Bongerd en Rehoboth gepleit om te voorkomen dat er een dergelijke situatie ontstaat en nu er nog geen sprake is van dwang zelf initiatief te houden om een duurzame onderwijsvoorziening overeind te houden. Een voorziening die mede door schaalgrootte kan zorgen voor voldoende jaargroepen, individuele zorg en aandacht en voldoende gekwalificeerd personeel. Uiteraard zal de school ruimte en aandacht moeten bieden aan de veelkleurigheid van de dorpsgemeenschap en haar omgeving waar het gaat om religie, identiteit, andersdenkend. Juist vanuit de ontmoeting kan de sociale cohesie worden bevorderd en dat is van groot belang voor de ontwikkeling van het kind.

In de dorpsvisie van Achlum is een oproep gedaan om beide scholen meer te laten samenwerken. Die oproep heeft in de lokale politiek gehoor gevonden. In het coalitieakkoord van GBF, PvdA en VVD is inmiddels opgenomen dat in Achlum onderzocht moet worden of een samengaan van beide scholen tot de mogelijkheden behoort en in het door de raad aangenomen Integraal HuivestingsPlan is dat inmiddels vertaald tot een investeringsbedrag voor een integratieverbouwing. In provinciale nota's wordt eveneens een pleidooi gehouden om in dorpen te onderzoeken of er door onderwijs en andere voorzieningen kan worden samengewerkt om een vorm van leefbaarheid te kunnen garanderen.

Leefbaarheid van een dorp is niet de primaire opdracht van schoolbesturen; zij dragen een eerste verantwoordelijkheid voor het verzorgen van onderwijs en in stand houden van kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen. Toch zijn scholen een onmiskenbare schakel in het voorzieningenniveau van een dorp en leveren daarmee een bijdrage aan de leefbaarheid. Vanuit een betrokkenheid daarbij

hebben beide besturen gemeend het overleg te starten en naar draagvlak te zoeken binnen de eigen achterbannen, maar ook daarbuiten. Van de gemeentelijke politiek en het gemeentebestuur zal ook steun gevraagd worden om deze verkenning tot een succesvol resultaat te brengen, omdat het belangrijk wordt gevonden dat er brede maatschappelijke steun is en middelen beschikbaar zijn om voor Achlum een volwaardige onderwijsvoorziening overeind te houden.

De trend van de gemeentelijke reactie op de dorpsvisies van de afgelopen jaren laat zien dat samenwerking in dorpen en het meervoudig gebruik van accommodaties gestimuleerd is en nog steeds wordt. Daarvan wordt nog steeds melding gemaakt in coalitieakkoord en opeenvolgende voorjaarsnota's en het dorpsvisiefonds is mede om die reden in stand gehouden en van middelen voorzien. Wel is het zo dat onderwijshuisvesting primair bekostigd wordt uit IHP-middelen; een beroep op andere fondsen is alleen mogelijk als andere functies kunnen worden toegevoegd. Op dit moment is dat geen onderdeel van de verkenning, maar in een later stadium wordt dat niet uitgesloten en biedt dat mogelijk kansen om het onderwijs in een bredere context te plaatsen. In ieder geval is er door de ouders een oproep gedaan om ook die mogelijkheden te verkennen.

Resumé: het initiatief dat beide besturen hebben genomen op verzoek van ouders van beide scholen past in de hedendaagse ontwikkeling als gevolg van een krimpende bevolking en de politiek-maatschappelijke discussie zoals die op dit moment landelijk plaatsvindt; ook past het bij de politiek-bestuurlijke stellingname in de gemeente Franekeradeel. Beide besturen gaan er dan ook vanuit dat zowel het ministerie van onderwijs als de gemeenteraad haar initiatief gaan ondersteunen.

Franeker, 5 maart 2013

Notitie bestuurlijke vormgeving samenwerkingsscholen PCBO-Noord West Friesland en Stichting Radius

Voordat een onderzoek plaats gaat vinden naar de mogelijkheden tot fusie van de christelijke en de openbare school in Achlum is het belangrijk dat de besturen het eens zijn over de bestuurlijke vormgeving van de gefuseerde school.

Op woensdag 28 maart 2012 heeft een eerste verkenning hierover plaatsgevonden. Hierbij waren aanwezig de heren Sybesma (PCBO), Hueting (Radius), Smid en Mooibroek (beiden van Metrium)

In dit gesprek is een aantal opties besproken. Hierbij is gebleken dat een van de mogelijkheden, namelijk een bestuurlijke fusie tot een samenwerkingsbestuur vooralsnog een brug te ver is.

Hieronder is een aantal scenario's uitgewerkt voor de bespreking van 18 april 2012.

1. De gefuseerde school wordt ondergebracht bij stichting Radius

De minister kan op basis van artikel 84, 1e lid van de WPO, onder door hem te stellen voorwaarden voor bekostiging in aanmerking brengen een school die van bijzonder naar openbaar wordt omgezet. (artikel 74, 1e lid, 3e volzin van de WPO)

Eén van de voorwaarden waarop een verzoek tot omzetting zal worden ingewilligd is dat er een samenwerkingsschool met inachtneming van artikel 17d van de WPO tot stand zou kunnen komen. Dit is het geval wanneer één van de betrokken scholen, aantoonbaar op basis van een prognose van de ontwikkeling van het aantal leerlingen, binnen een termijn van zes jaar dreigt te worden opgeheven of niet meer wordt bekostigd.

Een informele samenwerkingsschool welke wordt ondergebracht bij Stichting Radius, wordt daarmee voor de wet een openbare school. Er zal dus een constructie bv. een federatie, moeten worden gecreëerd om de christelijke identiteit in het levensbeschouwelijk onderwijs te borgen. In zo'n federatie zijn beide besturen vertegenwoordigd, echter stichting Radius blijft, als bevoegd gezag, verantwoordelijk voor het gehele onderwijsaanbod.

Voor toekomstige situaties moet opnieuw worden gezien of deze mogelijkheid kan worden benut. Deze optie biedt derhalve geen stabiele bestuurlijke basis.

(Opmerking van stuurgroep: besturen hebben besloten om alleen voor Achlum te komen tot een samenwerkingsschool; bovendien is met het verschijnen van het advies van de Onderwijsraad een nieuwe ontwikkeling op gang gebracht waardoor in de toekomst andere mogelijkheden kunnen ontstaan).

2. De gefuseerde school wordt ondergebracht bij PCBO-NW. Friesland

De minister kan op basis van artikel 84, 1e lid van de WPO, onder door hem te stellen voorwaarden voor bekostiging in aanmerking brengen een school die van openbaar naar bijzonder wordt omgezet. (artikel 74, 1e lid, 3e volzin van de WPO)

Eén van de voorwaarden waarop een verzoek tot omzetting zal worden ingewilligd is dat er een samenwerkingsschool met inachtneming van artikel 17d van de WPO tot stand zou kunnen komen. Dit is het geval wanneer één van de betrokken scholen, aantoonbaar op basis van een prognose van de ontwikkeling van het aantal leerlingen, binnen een termijn van zes jaar dreigt te worden opgeheven of niet meer wordt bekostigd.

Een informele samenwerkingsschool welke wordt ondergebracht bij PCBO-Noord West Friesland, wordt daarmee voor de wet een bijzondere school. Ook hier zal dus een constructie bv. een federatie, moeten worden gecreëerd om de openbare identiteit in het

levensbeschouwelijk onderwijs te borgen. In zo'n federatie zijn beide besturen vertegenwoordigd, echter PCBO-Noord West Friesland blijft, als bevoegd gezag, verantwoordelijk voor het gehele onderwijsaanbod.

Voor toekomstige situaties moet opnieuw worden gezien of deze mogelijkheid kan worden benut. Ook deze optie biedt derhalve geen stabiele bestuurlijke basis.

(Zie eerdere opmerking van stuurgroep onder 1)

3. Er wordt een nieuwe stichting gevormd voor het in stand houden van formele samenwerkingsscholen.

Dit is mogelijk op basis van artikel 17d, 1e lid en biedt alleen een oplossing wanneer één van de fusiescholen met opheffing wordt bedreigd. Het statutaire doel van deze nieuwe stichting omvat in ieder geval is het in stand houden van een samenwerkingsschool. In de statuten van de stichting zal evenwichtige zeggenschap tussen PCBO-Noord West Friesland en Stichting Radius moeten worden geregeld. Dit zelfde geldt voor het toezichthoudend orgaan. Besluitvorming van de zijde van de gemeente vindt plaats door de gemeenteraad.

4. Er wordt een nieuwe stichting gevormd voor het in stand houden van formele en informele samenwerkingsscholen.

Dit is mogelijk op basis van een combinatie van artikel 17, 1^e lid en artikel 17d, 1^e lid. Het statutaire doel van deze nieuwe stichting omvat naast het in stand houden van een of meer openbare en een of meer bijzondere scholen (dit zijn dan de informele samenwerkingsscholen) ook het in stand houden van een of meerdere formele samenwerkingsscho(o)l(en). Onder deze nieuwe stichting kunnen dan de scholen in Achlum alsmede toekomstige situaties worden ondergebracht. Daarnaast borgt deze stichting de openbare én christelijke identiteit. In de statuten van de stichting zal evenwichtige zeggenschap tussen PCBO-Noord West Friesland en Stichting Radius moeten worden geregeld. Dit zelfde geldt voor het toezichthoudend orgaan. Besluitvorming van de zijde van de gemeente vindt plaats door de gemeenteraad.

5. Er wordt een formele samenwerkingsschool gevormd onder het bevoegd gezag van PCBO-Noord West Friesland of Stichting Radius

Deze variant is voor PCBO-Noord West Friesland alleen mogelijk indien zij van een vereniging overgaat naar een stichting. In dat geval dienen de statuten van (een van) de dan bestaande stichtingen te worden gewijzigd om te voldoen aan de wettelijke vereisten van een (in)formele samenwerkingsschool, gevolgd door de overdracht van de school van de andere stichting. Met name voor PCBO-Noord West Friesland heeft dit consequenties omdat de wettelijke bevoegdheden/vertegenwoordiging van de gemeente dan in hun statuten zal moeten worden geborgd.

Naschrift na overleg Metrium en Radius en PCBO

Een SWS kan alleen het product zijn van twee of meer oprichtende rechtspersonen voor openbaar en bijzonder onderwijs, indien één school onder de opheffingsnorm valt.

Opheffingsnorm

Als norm hanteert de minister de gemeentelijke opheffingsnorm.

Voor Franekeradeel is deze 62. Voor beide scholen geldt dat ze op de laatste teldatum van 1-10-2010 onder deze opheffingsnorm zitten: BBS Rehoboth telde 59 leerlingen, OBS De Bongerd telde 31 leerlingen. Hiermee komen beide scholen niet meer zelfstandig voor bekostiging in aanmerking. Beide schoolbesturen maken gebruik van de mogelijkheden van de gemiddelde schoolgrootte, waardoor de rijksbekostiging voor deze scholen blijft bestaan en het voortbestaan niet in gevaar komt.

De gemiddelde schoolgrootte is beschreven in artikel 157 van de WPO. Juristen van de Besturenraad geven aan dat de Wet inzake SWS bepaalt dat, indien de continuïteit van een school voor openbaar-

of bijzonder onderwijs in gevaar komt, tot een fusie SWS besloten kan worden. Het is niet nodig eerst alle andere wettelijke mogelijkheden (splitsing gemeente, laatste school van een richting, gemiddelde schoolgrootte) uit te putten alvorens tot een SWS wordt besloten.

Van de website: www.vanmeernaarbeter.nl uit het handboek primair onderwijs, d.d. 4 maart 2013

Mogelijkheden > Fusie

Bij een fusie van twee scholen zijn twee uitkomsten mogelijk:

- een van beide scholen wordt een nevenvestiging van de andere;
- een van beide scholen wordt uiteindelijk opgeheven.

De lokale situatie is mede van belang bij deze keuze: als de scholen dicht bij elkaar liggen of als er meer scholen in de buurt zijn, is nevenvestiging niet altijd een goede keuze. De hogere kosten en de concurrentiepositie moeten dan goed worden afgewogen. Gaat het echter om de enige school in een kern dan zou nevenvestiging juist de beste keuze kunnen zijn.

Als een school een nevenvestiging wordt, kan dat betekenen dat het volledige onderwijsaanbod op de nevenvestiging gehandhaafd blijft. Wel is er formeel sprake van één school, maar in de praktijk komt het ook voor dat twee scholen samengaan, waarbij op de hoofdlocatie vanuit een ander onderwijsconcept wordt gewerkt dan op de nevenvestiging. Formeel is er dan sprake van één schoolbestuur c.q. werkgever en één school met twee vestigingen, maar in de praktijk functioneren beide scholen zelfstandig. De bekostiging en het personeel vallen dan formeel onder het schoolbestuur.

Het komt echter ook voor dat beide vestigingen kiezen voor hetzelfde onderwijsconcept en het team van beide locaties als één team opereert. Welke keuze hierin wordt gemaakt, is afhankelijk van de lokale omstandigheden.

Indien een nevenvestiging een optie is, kan er ook voor worden gekozen een 'instroompunt' te creëren. De nevenvestiging heeft dan enkel de groepen 1 en 2 of mogelijk 1 tot en met 4 in huis. Daarmee wordt voor de jongste kinderen het reizen naar school beperkt.

Het creëren van een nevenvestiging heeft enkel zin als het leerlingenaantal op langere termijn zodanig is dat beide vestigingen in stand kunnen blijven.

Aan de keuze om een school als nevenvestiging aan te houden, kleven financiële gevolgen. Zo wordt:

- de vaste voet in de bekostiging nog maar één keer uitgekeerd;
- voor één directeur een opslag op de formatie toegekend.

Zie ook het hoofdstuk Financiën.

Als twee scholen fuseren met als uiteindelijk doel dat een van beide scholen wordt opgeheven, zijn er verschillende mogelijkheden om naar die opheffing toe te werken. Zie Afbouw.

Overdracht of fusie van een school vergt instemming van de medezeggenschapsraad van die school (WMS artikel 10h). Daarnaast zijn in de cao primair onderwijs (hoofdstuk 10) afspraken opgenomen over overplaatsing van personeel.

De fusietoets is enkel van toepassing als een school ontstaat van meer dan 500 leerlingen. Meer informatie over de wet fusietoets en de toetsingscriteria vindt u op de website van DUO.nl. Daar staan ook de door de commissie gegeven adviezen bij fusies in het po en de besluiten van de minister.

Als een school wordt opgeheven, heeft de medezeggenschapsraad van die school adviesrecht (WMS artikel 11c). Bovendien hebben de personeelsgeleding en de oudergeleding instemmingsbevoegdheid over de wijze waarop de gevolgen van het besluit tot opheffing worden geregeld voor personeel, respectievelijk leerlingen/ouders.

Mogelijkheden > Fusietoets

Voor samenvoeging van scholen of besturen geldt altijd de fusietoets. Het bevoegd gezag is verplicht een fusie-effectrapportage (FER) op te stellen. In die FER moet in ieder geval zijn opgenomen:

- de motieven voor de fusie;
- de alternatieven voor de fusie;
- het tijdsbestek waarin de fusie wordt gerealiseerd;

- de effecten van de fusie op de keuzevrijheid, in het bijzonder op:
 - spreiding en omvang van de rechtspersonen en vestigingen van scholen in de gemeenten waarin de huidige leerlingen van die scholen wonen;
 - de onderwijskundige en bestuurlijke diversiteit van het onderwijsaanbod in de betreffende gemeenten;
- de gevolgen van de fusie voor financiën, personeel en leerlingen, inclusief de gevolgen voor de voorzieningen;
- de wijze waarop over de fusie wordt gecommuniceerd;
- de wijze waarop de fusie wordt geëvalueerd;
- een advies van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten over de wenselijkheid van de voorgestelde fusie.

Het bevoegd gezag legt de FER, met de verklaring dat de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraad instemt met de fusie, voor aan de minister. De minister besluit vervolgens of de fusie doorgang kan vinden of niet.

Bewustwording > Opheffingsnorm

Om te voorkomen dat in Nederland onnodig veel scholen bestaan, is een ondergrens gesteld aan het aantal leerlingen op een school: de opheffingsnorm. Scholen met een leerlingenaantal dat drie achtereenvolgende jaren onder de opheffingsnorm valt, verliezen hun bekostiging door OCW.

De opheffingsnorm is niet voor alle scholen gelijk. De absolute ondergrens is 23, maar de norm kan variëren tot 200 leerlingen, afhankelijk van de bevolkingsdichtheid in de gemeente waar de school is gevestigd. De gevolgen van de opheffingsnorm voor stedelijke en plattelandsgemeenten verschillen daardoor aanzienlijk. In een dichtbevolkt gebied kan een school van 145 leerlingen al met sluiting worden bedreigd, terwijl een school in een zeer dunbevolkte gemeente pas bij 23 leerlingen in de gevarenzone komt.

De opheffingsnorm wordt eens per vijf jaar bijgesteld, op basis van het totale aantal inwoners in de basisschoolleeftijd. De minister heeft onlangs aangegeven dit te willen wijzigen in drie jaar.

Tegelijkertijd geldt de regel dat als een school drie jaren achtereenvolgend onder de norm zit, de bekostiging wordt gestopt.

Dat kan er in gebieden met een snelle leerlingenkrimp toe leiden dat een school wordt opgeheven, terwijl het leerlingenaantal gewoon is meegegaan met de demografische ontwikkeling. Schoolbesturen wordt daarom aangeraden nauw contact te houden met hun gemeente(n), om verrassingen te voorkomen.

Indien het bestuur een school die onder de opheffingsnorm is gevallen niet wil sluiten, zijn er nog verschillende reddingsmogelijkheden:

- Wanneer onder hetzelfde bestuur meer scholen vallen die *gemiddeld* boven de opheffingsnorm uitkomen, hoeft de bekostiging door OCW niet te worden stopgezet. Dit wordt het 'instrument van de gemiddelde schoolgrootte' genoemd.
- Als alternatief kan worden besloten de school te laten fuseren met een andere school, waardoor de locatie een nevenvestiging wordt, met bijbehorende (lagere) bekostiging.
- Als laatste redmiddel kan de school bij de minister van Onderwijs een verzoek indienen om toch open te mogen blijven. Vanaf 1 januari 2011 geldt een nieuwe wet waardoor dat voor basisscholen mogelijk wordt als ze onder de opheffingsnorm van 23 leerlingen komen. De minister beoordeelt dan of de kwaliteit van de school in orde is en of de school in staat is binnen afzienbare termijn boven de 23 leerlingen uit te komen. Ook kan de ligging van de school en de scholen in de omgeving bij de besluitvorming worden betrokken.

Bewustwording > Artikel 23

Artikel 23 van de Grondwet wordt wel samengevat met de begrippen 'vrijheid van richting' en 'vrijheid van inrichting':

- vrijheid van richting houdt in dat particulieren of instanties die niet aan de overheid gekoppeld zijn, scholen kunnen stichten en in stand houden: het bijzonder onderwijs;
- vrijheid van inrichting betekent dat degene die het bevoegd gezag van de school vormt, beslist over hoe het onderwijs wordt vormgegeven en welke middelen daarvoor worden gebruikt. Dit behoudens de eisen van deugdelijkheid die de overheid stelt en het toezicht van de overheid.

Over het openbaar onderwijs, de scholen waarvoor de (lokale) overheid verantwoordelijk is, stelt artikel 23:

- dat er voldoende openbaar onderwijs moet zijn op een genoegzaam aantal scholen;
- daarvan mag worden afgeweken mits gelegenheid tot het volgen van openbaar onderwijs wordt gegeven, al dan niet op een openbare school.

Zie ook: <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/i9vvihtf299q0sr/vi5kn3s122s4>

Dit duale stelsel heeft consequenties voor het in stand houden van scholen en de bereikbaarheid van het onderwijs, kwaliteit van onderwijs

Van de afdeling Onderwijs van de gemeente Franekeradeel

Geachte heer Miedema,

Via Hugo de Jong stelde u de vraag aan welke wettelijke criteria een gemeente gehouden is bij het opheffen van een openbare school.

De WPO zegt het volgende:

Artikel 159: *De gemeenteraad kan besluiten tot vermindering van het aantal openbare scholen en nevenvestigingen. In afwijking van de eerste volzin vindt opheffing van een openbare school of nevenvestiging niet plaats in de gevallen bedoeld in artikel 153, vijfde lid, onderscheidenlijk artikel 158, eerste lid onder d.*

Artikel 153, vijfde lid: *Indien binnen 10 km van een school waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven, over de weg gemeten geen school aanwezig is waarbinnen openbaar onderwijs wordt gegeven en aan het volgen van openbaar onderwijs behoefte bestaat, wordt de eerstgenoemde school niet opgeheven op grond van dit artikel.*

Artikel 158, eerste lid onder d betreft de opheffing van een openbare nevenvestiging en is dus niet van toepassing, maar ook daarvoor geldt het criterium van 10 km.

Voor scholen met meer dan 50 leerlingen geldt volgens mij een afstandscriterium van 5 km, maar dat is voor de Bongerd (26 II.) niet van toepassing.

Conclusie: de gemeente zou de openbare school in Achlum niet mogen opheffen, indien er binnen 10 km geen andere openbare school is.

Die 10 km wordt in de wet niet beperkt door gemeentegrenzen. Bovendien zou dat niet uitmaken omdat ook binnen onze gemeentegrenzen de dichtstbijzijnde openbare scholen nog binnen de 10 km vallen.

• Dichtstbijzijnde openbare scholen tov de Bongerd (Dorpsstraat 4, 8806 KT):

Franekeradeel:

Franeker:

- Opslach (IJsbaanweg 4, 8801 ER): 9,3 km.
- Kleyenburg (Noorderbolwerk 1, 8801 KK): 8,5 km.
- Moskeflapper (Kerkstraat 1, 8807 PM): 6,8 km.

Sudwest Fryslân:

- Arum: OBS de Opslach (Schoolsingel 20, 8822 VJ): 2,9 km.
- Kimsward: OBS de Marnewier (Simon Sipmastraat 2, 8821 MB): 4.9 km.

- Dongjum: de Twirre (Wytse Foppesstrjitte 33, 8808 HP): 6,5 km.
- Franeker: de Opslach (IJsbaanweg 4, 8801 ER): 6,7 km.

Harlingen:

- Midlum: OBS Middelstein (Fonteinstraat 1, 8872 NJ): 6,1 km.

(bron: anwb-routeplanner)

Mijn conclusie is dus dat er op grond van de WPO geen belemmeringen zijn voor een eventueel besluit om de openbare school in Achlum op te heffen.

Ik hoop hiermee uw vraag voldoende te hebben beantwoord. Voor vragen of opmerkingen ben ik te bereiken op onderstaande contactgegevens.

Met vriendelijke groet,

Thomas Oosterhaven

Afdeling BOSZ - Cluster Onderwijs- en Samenlevingszaken

Gemeente Franekeradeel

Postbus 58 8800 AB Franeker

T 0517-380344

E t.oosterhaven@franekeradeel.nl

Bijlage 3

Procesbeschrijving Tegearre: actualisatie 5-3-2013

In eerdere stukken werd gesproken van *werkgroep* (voorzitters, directeuren en projectleider) en *vooroverleg* (beide dir. en proj.leider). In februari is ervoor gekozen om die benamingen te veranderen in *stuurgroep* en *vooroverleg*; de benaming *werkgroep* is in de stukken aangaande de besluitvorming bestemd voor groepen van ouders en/of personeelsleden die zaken rondom organisatie en inrichting van de nieuwe school voorbereiden en ter besluitvorming voorleggen aan de stuurgroep en besturen.

Sept/okt	Samenstellen van werkgroep (vanaf febr. stuurgroep) en oriënterende gesprekken over vaststellen van proces, inhoud, stakeholders enz.
Nov	Ouderavond voor beide scholen met vraag naar mandaat en aanvullende voorwaarden.
Dec/jan	Oriënterende en besluitvormende bijeenkomsten van werkgroep (nu stuurgroep) en besturen over rechtsvorm en bevoegd gezag.

17 januari '13 Terugkoppeling uit besturen: akkoord over rechtsvorm en bevoegd gezag

Jan/feb Invullen en uitwerken beslisstukken in vooroverleg: visiedocument, intentieovereenkomst, beslisdocument, procesbeschrijving

Mrt/apr Voorstellen voor beslisstukken stuurgroep naar besturen
Informeren van wethouder/afd. Ond.
Bestuursbesluiten: intentie-overeenkomst incl. bijlagen

Nadere detaillering:

5 maart stuurgroep

Direct daaropvolgend bestuurlijke besluitvorming Radius en PCBO

Voorafgaand aan medezeggenschap, ouders en raadsleden wethouder informeren

Medio maart informeren (G)MR'en en voorlegging ter advies/instemming

26 maart informeren raadsleden

27 maart ouderavond

Apr Terugkoppeling uit besturen, (G)MR'en, ouderavond en info raadsleden: eventuele aanpassingen

Afronding beslisdocument: personeel, huisvesting, financiën, rechtsvorm

Opstellen fusie-effectrapportage (FER)

Mei/juni Bestuursbesluiten over beslisdocument en FER: voorgenomen besluit

Voorleggen en behandeling in (G)MR'en: instemming en advies

Afhankelijk van behandeling in besturen en medezeggenschapsorganen kan het traject naar de ledenvergadering van het PCBO en de gemeenteraad worden ingezet. Zeer waarschijnlijk kan de besluitvorming in de gemeentelijke gremia (college en raad) pas na de zomer plaatsvinden. Wel kan er worden gestreefd naar het indienen van de stukken voor 1 juli 2013. Om de nieuwe school op 1 augustus 2014 van start te laten gaan, moet de besluitvorming door de gemeenteraad uiterlijk 1 april 2014 zijn afgerond of zoveel eerder als mogelijk.

Bijlage 4

Toekomstige Samenwerkingsschool Achlum.

BESLISDOCUMENT

Om de besturen, Medezeggenschapsraden, Gemeenschappelijke medezeggenschapsraden, ledenvergadering en gemeenteraad een goed overwogen besluit te kunnen laten nemen zullen een aantal zaken nader dienen te worden uitgewerkt als onderdeel van het "samenwerkingsplan".

Een aanzet:

1 Rechtsvorm

- De diverse mogelijkheden zijn in een eerdere notitie reeds opgenomen
- De keuze die is gemaakt = De samenwerkingsschool komt onder bevoegd gezag van VPCBO-NW Friesland
- De overwegingen om te komen tot de gemaakte keuze

2 Identiteit & Onderwijs

- Voorwaarden waaronder staan reeds in vorige verslaggeving
- Inhoudelijke uitwerking door een werkgroep
 - voorzitter v.d. werkgroep
 - evenwichtige samenstelling leden
- Inrichting van een identiteitscommissie
 - voorzitter v.d. commissie
 - evenwichtige samenstelling leden

3 Personele zaken

- Samenstelling van het nieuwe team:
 - omvang / vier groepen school
 - directie
 - verdeling leraren
 - hoeveelheid zorg
- Aard van het dienstverband
 - alle personeel in dienst bij VPCBO
 - detachering
- Benoemingsprocedure
 - sollicitatieprocedure
 - positie vertrekkend personeel
- Inzet fusiemiddelen in personeel?

4 Procedures

- procedure te volgen binnen VPCBO

Radius, speciaal in primair onderwijs & educatie.

kh

- effecten voor leerlingen benodigen instemming van oudergeleding MR
- effecten voor middelen / overdracht en fusie behoeven instemming van GMR
- effecten voor personeel behoeven instemming van personeelsgeleding GMR
- na totstandkoming van samenwerkingsplan bestuursbesluit
- na bestuursbesluit besluit van de ledenvergadering?
- procedure binnen Radius
 - effecten voor leerlingen benodigen instemming van oudergeleding MR
 - effecten voor middelen / overdracht en fusie behoeven instemming van GMR
 - effecten voor personeel behoeven instemming van personeelsgeleding GMR
 - na totstandkoming van samenwerkingsplan volgt bestuursbesluit
 - na bestuursbesluit besluit van de gemeenteraad over opheffing
- procedure naar ministerie
 - geen fusietoets
 - wel fusie effectrapportage (FER)
- communicatieplan

5 Financiële zaken

- omvang fusiemiddelen
 - risicoinventarisatie - personeel
 - huisvesting
 - materieel
- geldstromen gedurende het overgangsjaar
- geen overdracht bestuurlijke middelen?

6 Huisvesting

- afstemming vernieuwbouw op 1 samenwerkingsschool met 4 groepen
- samenwerking met derden
 - SKF en peuterwerk
 - Dorpsbelang

Pyt Sybesma & Henk Hueting
 Franeker, 5 maart 2013.

